

Higijenska preventiva u predškolske djece

Helena PERCAČ

OOOR Vanbolničke djelatnosti Medicinskog centra Čakovec

Primitjeno 22. rujna 1982.

Ključne riječi: preventiva, higijena, predškolska djeca

S a ž e t a k

U radu je istražen API-indeks kao mogući način procjene efikasnosti higijene usne šupljine u predškolske djece, dobne skupine od 3 do 6 godina. Zubi su četkani po modificiranoj Marthaler-ovoj metodi (1976.). Sistematika je odabrana po autorima Kerschbaum, König, Stape (1974.). Stupanj higijene je ocijenjen pomoću »Plak-Lite sistema uz upotrebu modificiranog plak indeksa aproksimalnih prostora. (API-indeks).

Vrijeme instrukcije pri svakom posjetu, uz testiranje i fluoridaciju, iznosilo je 10 minuta po djetetu. Broj posjeta varira od 3 do 5, a ovisi o dobi i individualnoj spretnosti djeteta. Prvo djeca savladavaju u potpunosti metodu i sistematiku četkanja svih zubnih ploha, a iza toga se postiže zadovoljavajuća higijena usne šupljine izražena API-indeksom.

Mnoge epidemiološke studije govore o velikoj raširenosti karijesa u djece od najranije životne dobi (Gülzow¹, Ivošević², Krüger et al.^{3,4}, Lapter, Perčac⁵, Rajić⁶).

Štetne posljedice preranog gubitka mlječnih zubi u doba rasta i razvoja opće su poznate. Funkcionalna sposobnost organa za žvakanje determinirana je normalnim i nesmetanim razvojem (Künzel⁷). Zdravlje organa za žvakanje predstavlja jedan od bitnih uvjeta za normalan rast i razvoj. Zato preventivi stomatoloških oboljenja treba posvetiti osobitu pažnju već u najranijoj dobi i to u vidu edukativne i higijenske preventive uz primjenu preparata fluora.

Zdravstveno odgojni pacijent koji će stečene spoznaje pomno primjenjivati tijekom cijelog života, je u stvari, *conditio sine qua non* za očuvanje stomatološkog zdravlja, te krajnji cilj svake preventivne akcije.

Zdravstveni odgoj ima najviše uspjeha ako se provodi u ranoj životnoj dobi, paralelno u obitelji, predškolskoj i školskoj ustanovi te stomatološkoj ordinaciji.

PROBLEM I METODA RADA

Karijes je bolest prljavih ili nedovoljno čistih zubi. Zato nije dovoljno samo prati zube već je mnogo važnije efikasno, odnosno čisto ih prati. Različiti plak-indeksi služe za objektivnu procjenu efikasnosti higijene usne šupljine (Langes). API-indeks kao mogući objektivni način dokazivanja efikasnosti higijene usne šupljine u predškolske djece, istražen je u 50 djece iz vrtića Donja Dubrava, dobne skupine od 3 do 6 godina.

Za postizanje optimalnih rezultata efikasnosti četkanja od bitnog je značaja: izbor četkice, metode četkanja i sistematike koja zatim prelazi u automatizam. Za ovo istraživanje odabrane su dječje četkice raznih tvrtki sličnih dimenzija i kvalitete. Duljina drške iznosila je 12,5 do 15,5 cm, a glava četkice 2,5 cm. Čekinjice su bile od umjetnih vlakana visine 10 do 11 mm zaobljenih krajeva, složene u snopiće, postavljene u tri reda sa po šest snopića u obliku slova V. Četkice od umjetnih čekinja izabrane su zbog toga jer se za razliku od prirodnih čekinja, mogu reproducirati konstantne kvalitete, stalnih su dimenzija, upijaju malo vode (3—5%), ne bubre, nisu porozne, otpornije su na trošenje i promjenu oblika. Zubi su četkani po modificiranoj Marthalerovoj metodi (1976).⁹

Sistematika je odabrana po autorima Kerschbaum, König, Stapt (1974).¹⁰ Stupanj higijene ocijenjen je pomoću Plak-Lite sustava Percač (1981),¹¹ uz upotrebu modificiranog plak-indeksa aproksimalnih prostora (API-indeks Langes 1977).⁸ Nakon četkanja zubi su premazivani Elmex-fluidom.

REZULTATI

Vrijeme instrukcije pri svakom posjetu, uz testiranje i fluoridaciju iznosi 10 minuta po djetetu. Broj posjeta varira od 3 do 5, a ovisi o dobi i individualnoj spretnosti djeteta. Djeca najprije savladavaju u potpunosti metodu i sistematiku četkanja svih zubnih ploha, a poslije toga se postiže zadovoljavajuća efikasnost higijene izražena optimalnim API-indeksom.

$$\text{API} = \frac{\text{Suma pozitivnih plak mjerenja} \times 100}{\text{Ukupan broj mjerenih aproksimalnih prostora}}$$

Tab. 1. Učenje četkanja — savladavanje metode i sistematike

Redni broj četkanja	Broj djece	GODINE STAROSTI		
		3—4 godine	5 godina	6 godina
1.	50		18,2%	42,9%
2.	50	21,4%	50,0%	42,9%
3.	50	57,2%	22,7%	14,2%
4.	50	14,2%	9,1%	—
5.	50	7,2%	—	—

Iz rezultata prikazanih u tablici 1, vidljivo je, da djeca u starosti između 3 i 4 godine, trebaju od 2 do 5 puta četkati zube pod nadzorom, da bi u potpunosti savladala metodu i sistematiku četkanja. Najveći broj djece te dobne skupine (57,2%) nauči pravilno četkati zube kod trećeg četkanja pod nadzorom.

Djeci u dobi od 5 godina dovoljno je četkanje pod nadzorom od 1 do 4 puta, a većina te djece, njih 50,0%, savlada metodu i sistematiku već kod drugog četkanja.

Za djecu dobne skupine od 6 godina dovoljna su od 1 do 3 četkanja pod nadzorom, jer 85,8% te djece, nauči pravilno četkati zube, nakon prvog i drugog četkanja pod nadzorom.

Tab. 2. API-indeks

Godine starosti	Broj djece	API-indeks		
		I testiranje	II testiranje	III testiranje
3 do 4 g.	14	35,5%	27,8%	17,1%
5 g.	22	38,1%	19,2%	15,8%
6 g.	14	28,0%	17,0%	11,3%

Rezultati istraživanja u tablici 2. ukazuju na smanjenje plak-indeksa aproksimalnih prostora od prvog do trećeg testiranja u djece sve tri dobne skupine. To smanjenje jače je izraženo kod djece u dobi od 5 i 6 godina. Djeca starijeg uzrasta, već su nakon prvog testiranja, kad im je ukazano na mjesta, odnosno interdentalne prostore koji nisu bili dobro očetkani, ispravila svoju pogrešku u efikasnosti četkanja, a to očito pokazuje pad API-indeksa.

Kod najmlađe djece u starosti od 3 do 4 godine, smanjenje API-indeksa jače je izraženo tek između drugog i trećeg testiranja.

U tablici 2. prikazan je srednji, odnosno prosječni API-indeks dobne skupine. Varijacioni raspon pojedinačnih API-indeksa znatno je veći u svakoj od dobnih skupina. Tako maksimalna vrijednost API-indeksa u dobnoj skupini od 3 do 4 godine iznosi 50,0%, a minimalna 10,0%. U djece starosti 5 godina, maksimalna vrijednost pojedinačnog API-indeksa iznosi 60,0%, a minimalna 8,3%, a u djece starosti 6 godina maksimalna 62,5%, a minimalna 4,1%.

ZAKLJUČAK

Dobiveni rezultati upućuju na zaključak da se pomoću API-indeksa, uz primjenu Plak-Lite sustava, može objektivno izraziti efikasnost higijene usne šupljine i u predškolske djece, u dobnoj skupini od 3 do 6 godina. Ovaj se način objektivne procjene efikasnosti higijene usne šupljine primjenjuje u odraslih osoba i školske djece. Varijacioni raspon pojedinačnih API-indeksa je veći u odraslih osoba i školske djece starije od 14 godina, a isto tako i optimalni API-indeks.

U odraslih osoba optimalna vrijednost API-indeksa iznosi 30,0%. Prema dobitim rezultatima istraživanja u predškolske djece može se postići optimalni

API-indeks od svega 10%, a mogu ga dostići djeca svih istraženih dobnih skupina u starosti od 3 do 6 godina. API-indeks 10,0% predstavlja vrlo čista dječja usta u kojima je registrirano skoro potpuno odsustvo plaka, čak i na mjestima koja se najteže čiste, a to su aproksimalne plohe zubi, odnosno interdentalni prostori, koji predstavljaju locus minoris resistentiae, za karijes i gingivitis.

LITERATURA

1. GÜLZOW, H. J.: Die Karies im Milchgebiss. Dtsch. Zahnärztl. Z. 12. 1204, 1968.
2. IVOŠEVIĆ, I.: Raširenost karijesa kod predškolske djece na području Međimurja, Magistarski rad, Zagreb 1980.
3. KRÜGER, W., MAUSBERG, R., KOZIELSKI, R. M.: Kariesfrequenz Kariesbefall und soziale Milieubedingungen bei Kindern in Vorschulalter. Dtsch. Zahnärztl. Z. 35, 110, 1979.
5. LAPTER, V., PERCAČ, H.: The Early Loss of Teeth as a Socio-Medical Problem. 8th Congress of the IADC, Davos, 1981.
6. RAJIĆ, A.: Učestalost karijesa mliječnih zuba kod predškolske djece u gradu Zagrebu. Magistarski rad, Zagreb 1978.
7. KUNZEL, W.: Kinderstomatologie, Berlin 1976.
8. LANGE, D. E.: Klinische Bewertungsverfahren zur Objektivierung der Mundhygiene. Dtsch. Zahnärztl. Z., 32, 44, 1977.
9. MARTHALER, TH.: Methodik des Zähnbürstens, Zahnmedizin bei Kindern und Jugendlichen, 204, 297, 1976.
10. KERSCHBAUM, TH., KONIG, K. G., STAPE, E.: Karies und Paradentalprophylaxe 1974.
11. PERCAČ, H.: Dokazivanje efikasnosti higijene usne šupljine djece. Acta stom. croat., Vol. 15, Br. 4, 1981.

Summary

HYGIENIC PREVENTIAE IN PRESCHOOL CHILDREN

Key words: prevention, hygiene, preschool children

The AP index is considered a potential method for evaluating the hygiene of oral cavities of preschool children between three to six years of age. Teeth were brushed according to a modification of Marthaler's method (1976) and to Kerschbaum, König and Stape's method (1974). The degree of hygiene was evaluated with the Plak-Lite system and with the modified plaque index of approximal spaces (API index, Lange, 1975).

The time of instruction, testing and fluoridation during each visit was 10 minutes for each child. The number of visits varied from three to five depending on the child's age and ability. After the children completely accomplished the brushing procedure of all dental surfaces, hygiene was satisfactory in the oral cavity according to the API index.